

כיתות ד-ו

פרשת וירא

יום א

(א) וַיֵּרָא אֱלֹהֵי ה' בְּאֵלֶיךָ מִמְרָא וְהוּא יָשָׁב פֶּתַח הָאֵהָל כְּחֹם הַיּוֹם :

(ב) וַיֵּשֶׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְבִים עָלָיו וַיֵּרָא וַיֵּרֶץ לִקְרֹאתָם מִפֶּתַח הָאֵהָל וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה :

רש"י פרשת וירא

(א) וירא אליו - לבקר את החולה. אמר רבי חמא בר חנינא יום שלישי למילתו היה, ובא הקדוש ברוך הוא ושאל בשלמו: :

באלוני ממרא - הוא שנתן לו עצה על המילה, לפיכך נגלה עליו בחלקו: :

ישב - ישב כתיב, בקש לעמוד, אמר לו הקדוש ברוך הוא שב ואני אעמוד, ואתה סימן לבניך, שעתיד אני להתיצב בעדת הדיינין והן יושבין, שנאמר (תהלים פב א) אלהים נצב בעדת אל: :

פתח האהל - לראות אם יש עובר ושב ויכניסם בביתו: :

כחום היום - הוציא הקדוש ברוך הוא חמה מנרתיקה שלא להטריחו באורחים, ולפי שראהו מצטער שלא היו אורחים באים, הביא המלאכים עליו בדמות אנשים: :

(ב) והנה שלשה אנשים - אחד לבשר את שרה ואחד להפוך את סדום ואחד לרפאות את אברהם, שאין מלאך אחד עושה שתי שליחיות. תדע לך שכן כל הפרשה הוא מזכירן בלשון רבים (פסוק ח) ויאכלו, (פסוק ט) ויאמרו אליו, ובבשורה נאמר (שם י) ויאמר שוב אשוב אליך, ובהפיכת סדום הוא אומר (יט כב) כי לא אוכל לעשות דבר, (שם כא), לבלתי הפכי. ורפאל שרפא את אברהם הלך משם להציל את לוט, הוא שנאמר (שם יז) ויהי כהוציאם אותם החוצה ויאמר המלט על נפשך, למדת שהאחד היה מציל: :

נצבים עליו - לפניו, כמו (במדבר ב כ) ועליו מטה מנשה. אבל לשון נקיה הוא כלפי המלאכים: :

וירא - מהו וירא וירא שני פעמים, הראשון כמשמעו והשני לשון הבנה, נסתכל שהיו נצבים במקום אחד והבין שלא היו רוצים להטריחו ואף על פי שיודעים היו שיצא לקראתם, עמדו במקומם לכבודו ולהראותו שלא רצו להטריחו, וקדם הוא ורץ לקראתם. בבבא מציעא (פו ב) כתיב נצבים עליו, וכתיב וירץ לקראתם, כד חזויה דהוה שרי ואסר פירשו הימנו, מיד וירץ לקראתם: :

שאלות

- ❖ לאיזה מטרה ה' נראה אל אברהם ?
- ❖ מדוע התורה מציינת את המקום שבו התגלה ה' אל אברהם?
- ❖ מדוע אברהם יושב בפתח האוהל?

כיתות ד-ו

- ❖ מה כתוב ברש"י במקום "היה מאוד חס"?
- ❖ מה עשה כל מלאך, מי עשה שתי מלאכות, האם אלה שתי מלאכות או בעצם מלאכה אחת.

כיתות ד-ו

פרשת וירא

יום ב

(ג) ויאמר אֲדָנִי אִם נָא מְצֵאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֵל נָא תַעֲבֹר מֵעַל עֲבֹדְךָ : (ד) יִקַּח נָא מִעֵט מִים וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשְׁעֵנוּ תַּחַת הָעֵץ : (ה) וְאֶקְחָה פֶת לָחֶם וְסַעְדוּ לְבַבְכֶם אַחַר תַּעֲבְרוּ כִּי עַל כֵּן עֲבַרְתֶּם עַל עֲבֹדְכֶם וַיֹּאמְרוּ כֵּן תַעֲשֶׂה פֶאֶשֶׁר דִּבַּרְתָּ :

רש"י

(ג) ויאמר אדני אם נא וגו' - לגדול שבהם אמר, וקראם כולם אדונים ולגדול אמר אל נא תעבור, וכיון שלא יעבור הוא, יעמדו חבריו עמו, ובלשון זה הוא חול. דבר אחר קודש הוא, והיה אומר להקב"ה להמתין לו עד שירוץ ויכניס את האורחים. ואף על פי שכתוב אחר (פסוק ב) וירץ לקראתם, האמירה קודם לכן היתה, ודרך המקראות לדבר כן, כמו שפירשתי אצל (ו ג) לא ידון רוחי באדם, שנכתב אחר (ה לב) ויולד נח, ואי אפשר לומר אלא אם כן קודם גזירת מאה עשרים שנה, ושתי הלשונות בבראשית רבה (מח י) :

(ד) יקח נא - על ידי שליח, והקב"ה שלם לבניו על ידי שליח שנאמר (במדבר כ יא) וירם משה את ידו ויך את הסלע :

ורחצו רגליכם - כסבור שהם ערביים שמשתחווים לאבק רגליהם והקפיד שלא להכניס עבודה זרה לביתו. אבל לוט שלא הקפיד, הקדים לינה לרחיצה, שנאמר (יט ב) ולינו ורחצו רגליכם :

תחת העץ - תחת האילן :

(ה) וסעדו לבכם - בתורה בנביאים ובכתובים מצינו דפתא סעדתא דלבא. בתורה סעדו לבכם. בנביאים (שופטים יט ה) סעד לבך פת לחם. בכתובים (תהלים קד טו) ולחם לבב אנוש יסעד. אמר רבי חמא לבבכם אין כתיב כאן אלא לבכם, מגיד שאין יצר הרע שולט במלאכים :

שאלות

- ❖ אל מי מדבר אברהם בפסוק ג? שים לב שיש ברש"י שני פירושים.
- ❖ מדוע בקש אברהם מהאורחים לרחוץ את רגליהם. השווה לנאמר אצל לוט
- ❖ "דפתא סעדתא דלבא., נסה לתרגם.
- ❖ הראה איך כתוב בכל התנ"ך שהלחם משביע.
- ❖ בקריאת שמע כתוב "בכל לבבך" האות ב כתובה פעמיים חז"ל דרשו "בכל לבבך – בשני יצריך" ביצר הטוב וביצר הרע. אצל הצחאכים כתוב "סעדו לבכם" רק ב' אחת, מדוע?

כיתות ד-ו

פרשת וירא

יום ג

(ו) וַיִּמְהַר אַבְרָהָם הָאֱלֹהִים אֶל שָׂרָה וַיֹּאמֶר מִהְרֵי שָׁלַשׁ סָאִים קָמַח סֶלֶת לַיּוֹשֵׁי וַעֲשֵׂי עֲגוֹת: (ז) וְאֵל הַבָּקָר רָץ אַבְרָהָם וַיִּקַּח בֶּן בָּקָר רֶדֶד וְטוֹב וַיִּתֵּן אֶל הַנַּעַר וַיִּמְהַר לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ: (ח) וַיִּקַּח חֲמָאָה וְחֵלֶב וּבֶן הַבָּקָר אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּתֵּן לַפְּנִיָּהֶם וְהוּא עֹמֵד עֲלֵיהֶם תַּחַת הָעֵץ וַיֹּאכְלוּ:

רש"י

(ו) קמח סלת - סלת לעוגות, קמח לעמלן של טבחים, לכסות את הקדרה, ולשאוב את הזוהמא:

(ז) בן בקר רד וטוב - שלשה פרים היו כדי להאכילן שלש לשונות בחרדל:

אל הנער - זה ישמעאל לחנכו במצות:

(ח) ויקח חמאה וגוי - ולחם לא הביאו לפי שפירסה שרה נדה, שחזר לה אורח כנשים אותו היום, ונטמאת העיסה:

חמאה - שומן החלב שקולטין מעל פניו:

ובן הבקר אשר עשה - אשר תקן, קמא קמא שתקן, אמטי ואייתי קמייהו:

ויאכלו - נראו כמו שאכלו, מכאן שלא ישנה אדם מן המנהג:

שאלות

- ❖ בפסוקים שלפניך יש אורח של מהירות, מה הם המילים שיצרות את האווירה הזאת?
- ❖ כמה פרים שחא אברהם, מדוע.
- ❖ מי הוא הנער ומדוע אברהם נותן לו את הבקר לעשות אותו"?
- ❖ **** האם המלאכים אכלו בשר בחלב?
- ❖ האם המלאכים אכלו?ת

כיתות ד-ו

פרשת וירא

יום ד

(ט) ויאמרו אליו איזה שרה אשתך ויאמר הנה באהל: (י) ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה והנה בן לשרה אשתך ושרה שמעת פתח האהל והוא אחריו: (יא) ואברהם ושרה זקנים באים בימים חדל להיות לשרה ארח פנשים: (יב) ותצחק שרה בקרבה לאמר אחרי בלתי היתה לי עדנה ואדני זקן: (יג) ויאמר ה' אל אברהם למה זה צחקה שרה לאמר האף אמנם אלד ואני זקנת: (יד) היפלא מה דבר למועד אשוב אליך כעת חיה ולשרה בן: (ט)

רש"י פרשת וירא

(ט) ויאמרו אליו - נקוד על אי"וי שבאליו, ותניא רבי שמעון בן אלעזר אומר כל מקום שהכתב רבה על הנקודה אתה דורש הכתב וכו', וכאן הנקודה רבה על הכתב אתה דורש הנקודה, שאף לשרה שאלו אינו אברהם, למדנו שישאל אדם באכסניא שלו לאיש על האשה ולאשה על האיש. בבבא מציעא (פז א) אומרים יודעים היו מלאכי השרת שרה אמנו היכן היתה, אלא להודיע שצנועה היתה כדי לחבבה על בעלה. אמר רבי יוסי בר חנינא כדי לשגר לה כוס של ברכה:

הנה באהל - צנועה היא:

(י) שוב אשוב - לא בשרו המלאך שישב אליו אלא בשליחותו של מקום אמר לו, כמו (טז י) ויאמר לה מלאך ה' הרבה ארבה, והוא אין בידו להרבות, אלא בשליחותו של מקום, אף כאן בשליחותו של מקום אמר לו כן. אלישע אמר לשונמית: (מלכים ב' ד טז) "למועד הזה כעת חיה את חובקת בן ותאמר אל אדוני איש האלהים אל תכזב בשפחתך", - אותן המלאכים שבשרו את שרה אמרו "למועד אשוב". אמר לה אלישע: "אותם המלאכים שהם חיים וקיימים לעולם אמרו למועד אשוב, אבל אני בשר ודם שהיום חי ומחר מת, בין חי ובין מת למועד הזה וגו':

כעת חיה - כעת הזאת לשנה הבאה, ופסח היה, ולפסח הבא נולד יצחק, מדלא קרינן כעתנא אלא כעת. כעת חיה כעת הזאת שתהא חיה לכם שתהיו כולכם שלימים וקיימים:

והוא אחריו - הפתח היה אחר המלאך:

שאלות

❖ ויאמרו אליו איזה שרה אשתך, בספר תורה יש נקודות על המילה **אליו**, והנקודות נמצאות רק על שלש אותיות - א, י, ו, המלאכים שואלים את אברהם "איזה שרה אשתך", לפי הניקוד על המילה אליו, את מי עוד שאלו ולמה שאלו?

❖ מנין ששרה היתה צנועה?

❖ הסבר את המילים "בשליחותו של מקום"

כיתות ד-ו

- ❖ שים לב! מה ההבדל בין ההבטחה של המלאך לאברהם להבטחה של אלישע הנביא לאשה השונמית?
- ❖ מדוע קיים ההבדל הזה?

פרשת וירא

יום ה

יא) וְאַבְרָהָם וְשָׂרָה זָקְנִים בָּאִים בְּיָמִים חָדָל לְהֵיוֹת לְשָׂרָה אֶרְחַ פְּנָשִׁים : (יב) וַתִּצְחַק שָׂרָה בְּקִרְבָּהּ לֵאמֹר אַחֲרַי בְּלִתִּי הִיְתָה לִי עֶדְנָה וְאֵדְנִי זָקֵן : (יג) וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָהָם לְמָה זֶה צִחְקָה שָׂרָה לֵאמֹר הַאֵף אֲמַנָּם אֵלֶיךָ וְאֲנִי זָקְנָתִי : (יד) הִיפְלֵא מֵהִ' דָּבָר לְמוֹעֵד אֲשׁוּב אֵלֶיךָ כְּעַת חַיָּה וּלְשָׂרָה בֵן : (טו) וַתִּכְחַשׂ שָׂרָה לֵאמֹר לֹא צִחְקָתִי כִּי יִרְאֶה וַיֹּאמֶר לֹא כִּי צִחְקָתִי :

רש"י פרשת וירא

(יא) חדל להיות - פסק ממנה :

(יב) בקרבה - מסתכלת במעיה ואמרה אפשר הקרבים הללו טעונין ולד, השדים הללו שצמקו מושכין חלב, תנחומא (שופטים יח) :

עדנה - צחצוח בשר, ולשון משנה (מנחות פו א) משיר את השער ומעדן את הבשר. דבר אחר לשון עידן,

(יג) האף אמנם - הגם אמת אלד :

ואני זקנתי - שינה הכתוב מפני השלום, שהרי היא אמרה ואדוני זקן :

(יד) היפלא - כתרגומו היתכסי, וכי שום דבר מופלא ומופרד ומכוסה ממני מלעשות כרצוני :

למועד - לאותו מועד המיוחד שקבעתי לך אתמול למועד הזה בשנה האחרת :

(טו) כי יראה וגו' כי צחקת - הראשון משמש לשון דהא שנותן טעם לדבר ותכחש שרה לפי שיראה, והשני משמש בלשון אלא, ויאמר לא כדבריך הוא אלא צחקת, שאמרו רבותינו כי משמש בארבע לשונות אי, דילמא, אלא, דהא :

שאלות

- ❖ מה פירוש המילה "חדל"?
- ❖ למה חשבה שרה שאינה מסוגלת ללדת ?
- ❖ בפסוק יב שרה אומרת "אדוני זקן" למי היא מתכוונת
- ❖ בפסוק יג ה' פונה אל אברהם ואומר לו".....ואני זקנתי"למי ה' מתכווין?
- ❖ מדוע יש שינוי?